

ЛЕКЦІЯ 9

ТЕМА: МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.

1. Активність молоді у навчальній діяльності.
2. Методика формування екологічних понять.
3. Проектні технології навчання екології.
 4. Впровадження національної системи освіти

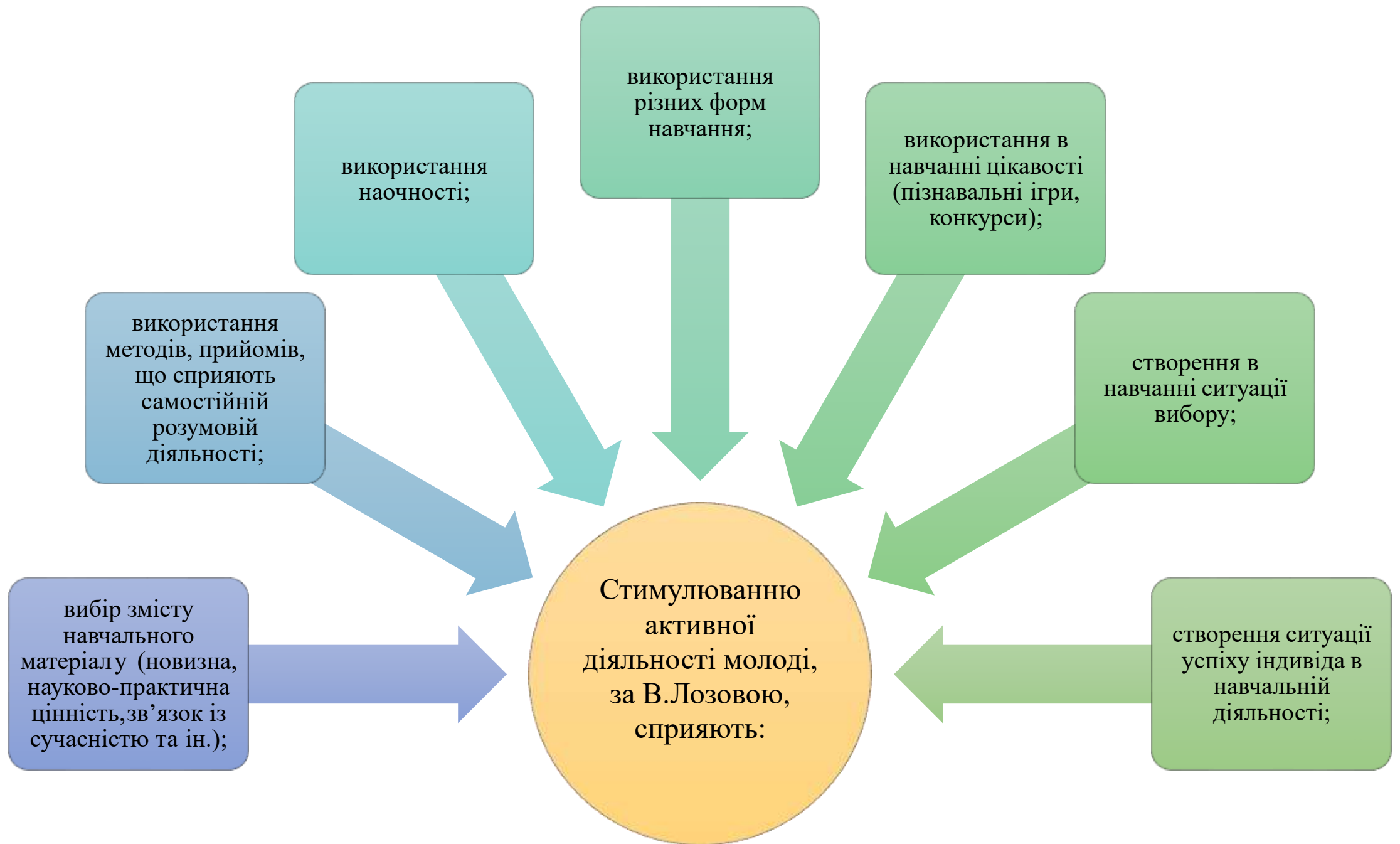

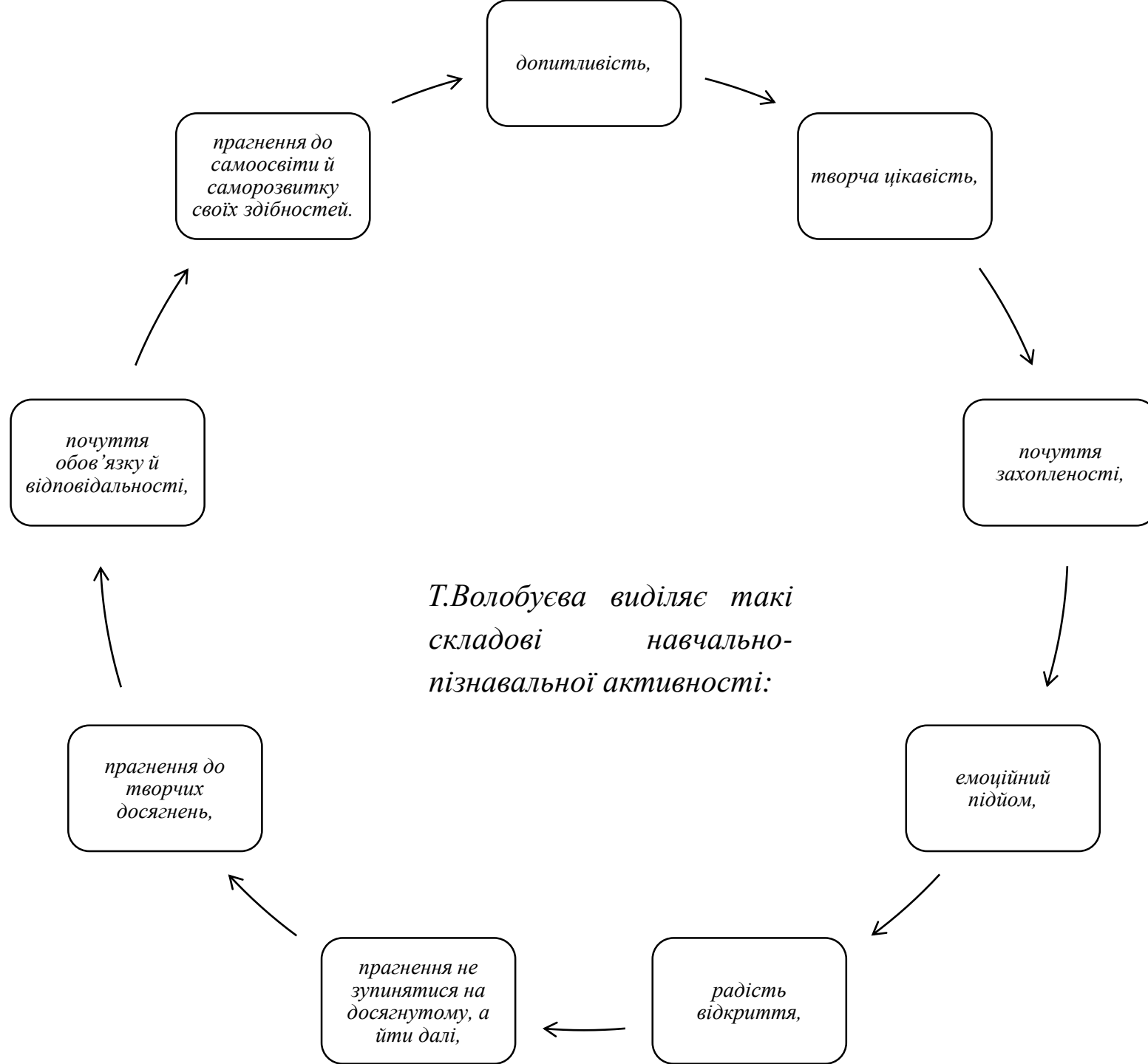
1. АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

З наукової літератури,
виділяють два види навчально-
пізнавальної діяльності:

стимульовану зовнішньою
незвичайною ситуацією, що
викликає необхідність
орієнтації,

виражену в пізнанні
проблемної ситуації (виявлення
нової проблеми).

На думку вчених, будь-яка діяльність відбувається більш ефективно і дає гарні результати, якщо

учень має глибокі мотиви, що викликають бажання та спонукають до активних дій.

Отже, способи активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів повинні бути

спрямовані на формування позитивного ставлення учнів до процесу пізнання, що визначається їх позитивною мотивацією, пізнавальними інтересами.

Для науковців виявляють також інтерес ідеї Г.Щукіної.

На її думку, одним з основних елементів навчально-пізнавальної діяльності є мислення, що сприяє самостійній діяльності. Стимулюючи самостійну діяльність учнів необхідно створювати ситуації:

захищати свою думку, наводити докази, аргументи, використовувати набуті знання;

задавати питання, з'ясувати незрозуміле, поглиблювати процес пізнання;

рецензувати відповіді й творчі роботи, вносити певні корективи, давати поради;

ділитись своїми знаннями з іншими;

допомагати іншим учням подолати труднощі, пояснювати їм незрозуміле;

виконувати завдання-максимум, розраховані на тривалі спостереження;

спонукати учнів знаходити не єдине рішення, а декілька самостійних;

практикувати вільний вибір завдань творчого характеру;

створювати ситуації самоперевірки, аналізу особистих пізнавальних дій;

включати до пізнання елементи праці, гри та ін.

Отже, з урахуванням висновків науковців, під час здійснення навчального процесу, особлива увага повинна приділятися саме формуванню у молоді навчально-пізнавальної активності. Дійсно, можна зробити висновок, що успішному формуванню навчально-пізнавальної активності сприяє: позитивне ставлення молоді до наукової діяльності, оволодіння уміннями інтелектуально-пізнавальної діяльності, правильна організація творчої активності.

2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ.

Навчальному закладу відводиться провідна і найважливіша роль в екологічній освіті і вихованні молоді.

Це - основна ланка, оскільки не всі її випускники зможуть одержати вищу освіту.

Мета вищої освіти - формування особистості з новим, ексцентричним типом мислення й свідомості, високим ступенем екологічної культури.

Завдання цієї освіти - сформувати систему знань, поглядів і переконань вихованців, яка забезпечуватиме громадську відповідальність за стан навколишнього середовища, як основу існування держави, готовність його поліпшувати шляхом прийняття необхідних екологічно грамотних рішень на основі нового стилю мислення і життя у злагоді з природою. Ця провідна ідея має розвиватися від початкової освіти до закінчення ВНЗ.

Ефективним засобом формування екологічної культури є екологізація освіти, яка передбачає включення екологічних аспектів, що пов'язані з основним матеріалом, до складу практично всіх навчальних дисциплін.

В основу процесу екологізації повинні бути покладені дидактичні, психологічні, етичні та методичні принципи. На кожному рівні неперервного освітньо-виховного процесу реалізуються певні цілі за допомогою матеріальних та дидактичних методів навчання.

елементарні знання про природу та взаємозв'язки і взаємовплив людини і природи;

розуміння погіршення стану навколишнього середовища внаслідок нераціональної господарської діяльності та особистої причетності до екологічних проблем;

У навчальному закладі забезпечуються:

розвиток цілісного становлення до природи як джерела задоволення естетичних, комунікативних, пізнавальних та інших потреб особистості;

формування елементів здорового способу життя та навичок екологічно доцільної поведінки.

Навчальні заклади покликані забезпечити молоді базовий рівень екологічної освіти, оволодіння ними основами екологічної культури. Молоде покоління має:

знати сутність екології як науки та сфери практичної діяльності людини;

володіти поняттями та знати закономірності, що характеризують природу як цілісну систему;

усвідомлювати первинність природи, всезагальний та об'єктивний характер природних закономірностей, необхідність їх дотримання людиною;

розуміти діалектичний характер вливу науково-технічного прогресу на природу, сутність та причини виникнення глобальних економічних проблем, шляхи досягнення збалансованого екологічно безпечного розвитку;

знати екологічні права та обов'язки громадян України;

вміти оцінювати стан навколишнього середовища, регулювати власні споживання та спосіб життя, брати участь у практичних природоохоронних діях.

Навчальний заклад забезпечує поглиблений рівень екологічної освіти відносно спеціалізації.

Він забезпечує усвідомлення взаємозалежності екології та економіки, знання груп професій за впливом на довкілля.

Молодь повинна знати особливості впливу на навколишнє середовище обраної майбутньої професії, відповідні вимоги до фахівця, бути обізнаними в екологічному законодавстві і відповідної галузі господарства, добре орієнтуватися в екологічних проблемах України.

В цілому має бути сформована особистісна екологічна позиція і вміння її відстоювати в умовах правової демократичної держави.

Умовами реалізації екологічного підходу та формування екологічних понять у навчальному процесі є:

комплексний підхід до вивчення навколишнього середовища з використанням міжпредметних зв'язків;

врахування вікових індивідуально-психологічних особливостей молоді, їх пізнавальних можливостей і здібностей до творчості в процесі навчання і виховання;

вибір оптимальних форм, методів і прийомів навчання екології з наданням учням максимального прояву самостійності у проведенні різних типів уроків, занять у природі, організації і роботи на екологічній стежці, у природничо-краєзнавчих та художніх музеях, бібліотеках та наукових закладах;

організація безпосередньої практичної діяльності у довкіллі (екскурсії, практики, практикуми, експедиції) з його охорони та поліпшення під час навчальної та суспільно-корисної праці;

позитивний вплив на виховний процес власним прикладом дбайливого ставлення до навколишнього середовища;

єдність дій педагогів на основі краєзнавчого принципу навчання з урахування особливостей свого краю, регіону.

Зміст екологічної освіти побудований за блочно-модульним принципом і відображають напрями сучасної екології. Обов'язковим є два боки:

б) екологічні аспекти сучасної цивілізації.

а) екологія як наука про закономірності співіснування і взаємодію організмів з навколишнім середовищем;

Екологізація освіти неможлива без розвитку у вихованців біологічного мислення, навичок самостійного освоєння і критичного аналізу нових повідомлень, без вміння будувати наукові гіпотези. У зв'язку з цим необхідно ширше планувати і здійснювати проблемний підхід при навчанні. Проблемний підхід передбачає організацію активного пізнання молоді, тоді як роль викладача зводяться до управління пізнавальної діяльності студентів.

Основним методом під час формування екологічних понять повинен бути проблемний, тобто створення на уроці проблемної ситуації - ситуації інтелектуальних перешкод, при яких учні не володіють потрібними знаннями або способами діяльності для пояснення фактів і явищ. У залежності від змісту навчального матеріалу, психолого-вікових особливостей молоді виділяють різні засоби створення проблемної ситуації. Розглянемо їх і проілюструємо прикладами.

У зв'язку з цим важливе значення має моніторинг екологічного виховання - систематичне вивчення його стану. Тим часом відомо, що моніторинг екологічного виховання, як і діагностика навчально-виховного процесу взагалі, належить до найслабкіших ланок педагогічної теорії та практики.

Ці критерії враховано для трьох рівнів екологічної культури.

I рівень - низький.

- поверхові, фрагментарні екологічні знання;
- споживацька орієнтація щодо навколишнього середовища;
- байдужість до випадків заподіяння цьому шкоди;
- порушення правил поведінки в навколишньому природному середовищі;
- нездоровий спосіб життя (багато необов'язкових, надмірних видів споживання, нераціональне харчування, відсутність намагання зменшити витрати енергетичних і матеріальних ресурсів, відсутність прагнення зменшити кількість побутових відходів, наявність шкідливих звичок);
- неучасть у посильній екологічній діяльності.

II рівень - середній.

- досить глибокі екологічні знання з окремих питань, але загалом недостатньо систематизовані;
- орієнтація на необхідність збереження та охорони навколишнього середовища, небайдужість до випадків порушення вимог до правил поведінки в ньому;
- утримання від порушень правил поведінки в навколишньому природному середовищі;
- не зовсім здоровий спосіб життя (окремі необов'язкові види споживання, нераціональне харчування, намагання зменшити витрати енергетичних і матеріальних ресурсів, прагнення зменшити кількість побутових відходів, відсутність шкідливих звичок).

III рівень - високий.

- системні знання про екологічні закономірності, екологічні проблеми людства та шляхи їх розв'язування;
- розуміння необхідності докорінних змін у взаємодії людини з природою з метою її відновлення. Вияв грамотної громадянської позиції щодо випадків порушень правил поведінки в навколишньому середовищі;
- недопущення порушень правил поведінки в навколишньому природному середовищі;
- здоровий спосіб життя (окремі необов'язкові види споживання, намагання раціонально харчуватися, намагання зменшити витрати матеріальних та енергетичних ресурсів, прагнення зменшити кількість побутових відходів, відсутність шкідливих звичок);
- посиljena з власної ініціативи участь в екологічній діяльності. Виходячи з критеріїв та рівнів екологічної культури школярів, визначаються показники, за якими робляться висновки про результативність екологічного виховання: підвищення якості екологічних знань;
- переорієнтація, зміна мотивів та цінностей щодо навколишнього середовища;
- дотримання правил поведінки у природі;
- позитивні зміни у способі життя;
- участь в екологічній діяльності.

Отже, діагностика екологічного виховання - досить складний процес, де не можна обійтися методами анкетування, опитування, тестування.

Такими методами можна скористатися тільки для вимірювання першого показника - підвищення якості екологічних знань.

Щодо інших показників, то за допомогою цих методів можна отримати лише окремі дані.

Адже нерідко учні досить добре обізнані з екологічними питаннями, вимогами до поведінки в навколишньому середовищі, тож дають грамотні відповіді на запитання анкет, добре орієнтуються в запропонованих тестами уявних ситуаціях.

Та в повсякденній поведінці ці самі учні порушують екологічні вимоги, не турбуючись про можливі наслідки.

Причина в тому, що їхні екологічні знання не перетворилися на особисто значущі мотиви і цінності, в екологічні поняття.

3. ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЕКОЛОГІЇ.

Проектна технологія – одна з інноваційних технологій навчання і виховання, яка забезпечує формування основних компетенцій.

Метод проектів засвідчує повну узгодженість навчання із життям, з інтересами вихованців, він ставить молодь у становище дорослої людини.

І тоді це нагадує лікаря, інженера, вчителя, для якого теоретичні знання – засіб творчих шукань. Зрештою активно розвивається мислення з опорою на науку.

Робота над проектом — практика особистіно-орієнтованого навчання в процесі конкретної праці, на основі його вільного вибору, з урахуванням особистих інтересів. У свідомості це має такий вигляд: "Все, що я пізнаю, я знаю, і для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати".

Історія виникнення технології

Метод проектів не є принципово новим у світовій педагогіці. Він виник ще у 20-і роки минулого століття в США. Метод ще має назву методу проблем.

Метод проектів був запропонований і розроблений американським філософом *Джоном Дьюї* та його учнем *Вільямом Кілпатріком*.

Американці змогли конструктивно підійти до суті методології й усвідомити величезні переваги нових підходів. Саме тому з часу появи технології на арені педагогічної думки і дотепер вона активно використовується у практиці американської школи.

Ідеї проектування почали широко використовувати і включати в навчально-виховний процес школи. Але, на жаль, недостатньо продумано і послідовно, через що у 1931 році метод проектів було засуджено і заборонено.

Для педагога — це прагнення знайти розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями, вміннями та навичками.

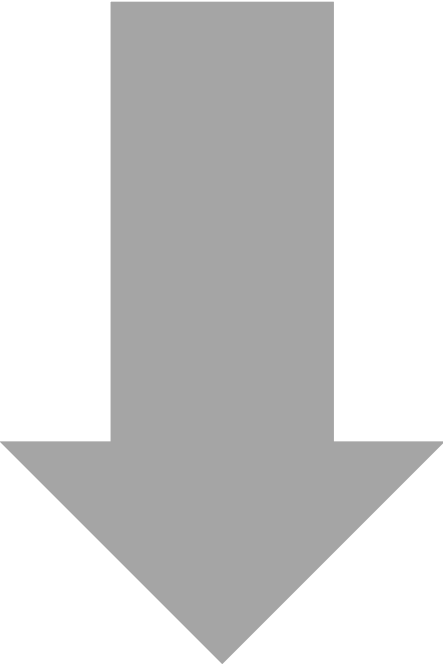
Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самотійну діяльність молоді— індивідуальну, парну або групову, яку виконують впродовж визначеного відрізка часу.

Технологія проектування передбачає розв'язання якої-небудь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з другого — інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості.

Результати виконання проектів повинні бути "відчутні": якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична — конкретний результат, готовий до впровадження.

Проектна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

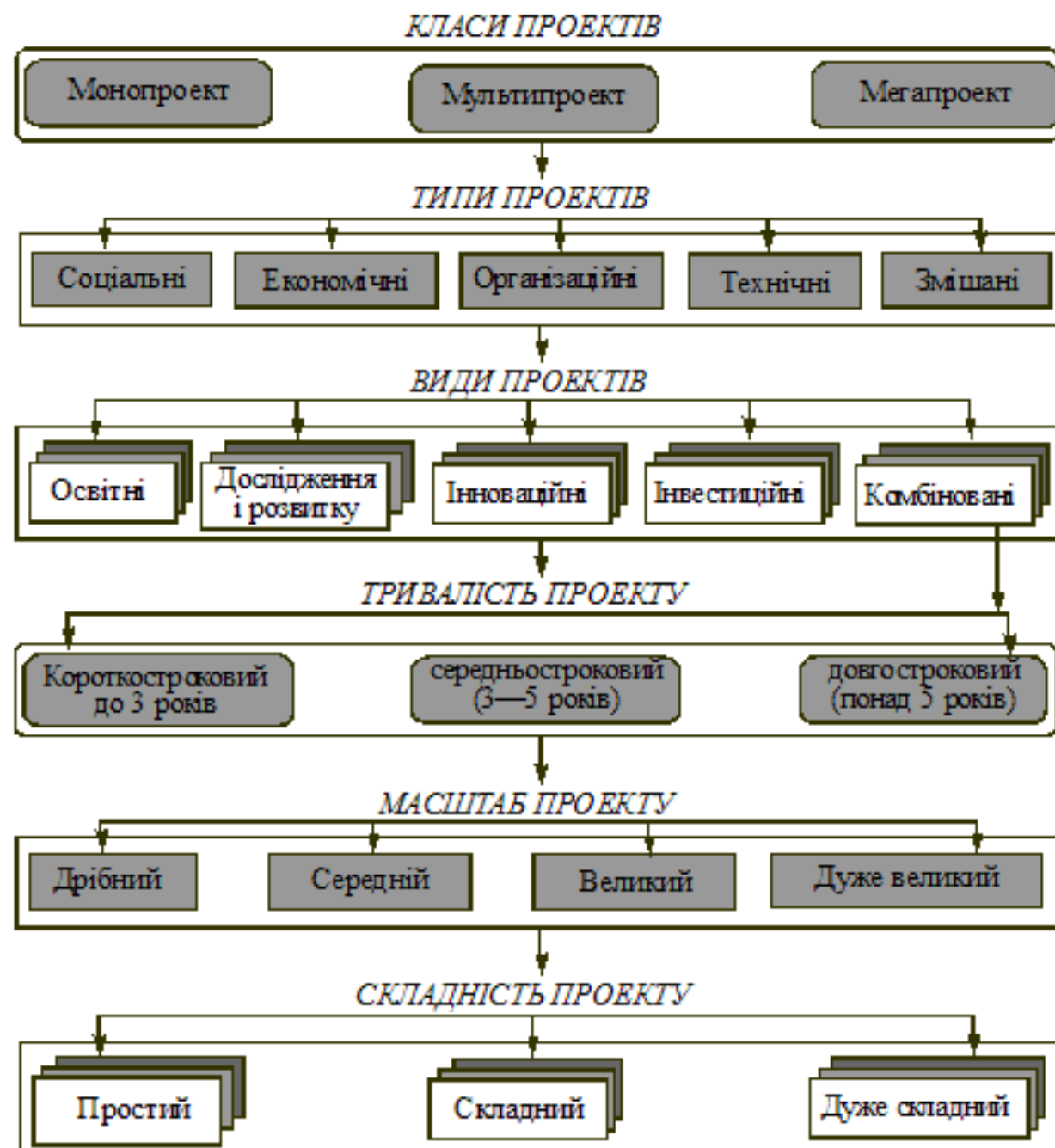

Рис. 4. Класифікація проектів

Класифікація проектів

Ознака	Типи проектів
За методом чи видом діяльності	Дослідницькі, творчі, пригодницькі, рольово – ігрові, практико – орієнтовні, інформаційні
За видом координації	Безпосередній, прихований учасник проекту
За характером контактів	Внутрішній (локальний) , регіональний, міжнародний
За кількістю учасників	Персональний, парний, груповий
За часом проведення	Короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий, епізодичний
За змістовним аспектом проекту	Літературні, природничо – наукові, екологічні, мовні, культурологічні, рольово – ігрові, спортивні, історичні, музичні

Особливості проектів за методом та видом діяльності

Творчі проекти

Пригодницькі, ігрові проекти

Інформаційні проекти

Практико-орієнтовані проекти

Дослідницькі проекти

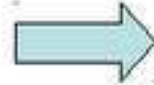
ПРОЕКТ

- ПРОБЛЕМА
- ПЛАНУВАННЯ
- ПРОЕКТУВАННЯ
- ПРОДУКТ
- ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Структурування проекту

1. Вибір теми проекту.
Планування роботи.
Формування групи.

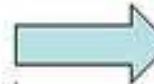
2. Дослідницька робота
Ознайомлення і збір
інформації.

3. Опрацювання інформації,
її коригування. Формулювання
результаті або висновків,

4. Оформлення
результатів. Вибір форми
представлення результату.

5. Презентація проекту,
демонстрація своєї роботи
у проекті.

6. Оформлення папки,
в яку зібрані всі матеріали.

Класифікація проектів

Дослідні проекти

Такі проекти вимагають добре продуманої структури, визначених цілей, актуальності предмета дослідження для всіх учасників, соціальної значимості, продуманих методів, у тому числі експериментальних, дослідних робіт, методів обробки результатів.

Такі проекти повністю підпорядковуються логіці дослідження й мають структуру, що наближена або повністю співпадає зі справжнім науковим дослідженням:

- аргументація актуальності прийнятої для дослідження теми;
- визначення проблеми дослідження, його предмета й об'єкта;
- визначення завдань дослідження в послідовності прийнятої логіки;
- визначення методів дослідження, джерел інформації, методології дослідження;
- висування гіпотез щодо розв'язання проблеми; визначення шляхів її розв'язання, у тому числі експериментальних, дослідних;
- обговорення отриманих результатів, висновків, оформлення результатів дослідження;
- визначення нових проблем для подальших досліджень

Творчі проекти

Такі проекти, як правило, не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності учасників, вона тільки намічається й далі розвивається, підпорядковуючись кінцевому результату, прийнятій групою логіці спільної діяльності, інтересам учасників проекту.

У цьому випадку слід домовитися про плановані результати й форму їх представлення (спільну газету, твір, відеофільм, драматизацію, спортивну гру, свято, експедицію).

Однак оформлення результатів проекту вимагає чітко продуманої структури у формі сценарію відеофільму, драматизації, програми свята, плану твору, статті, репортажу, дизайну й рубрик газети, альбому.

Пригодницькі, ігрові проекти

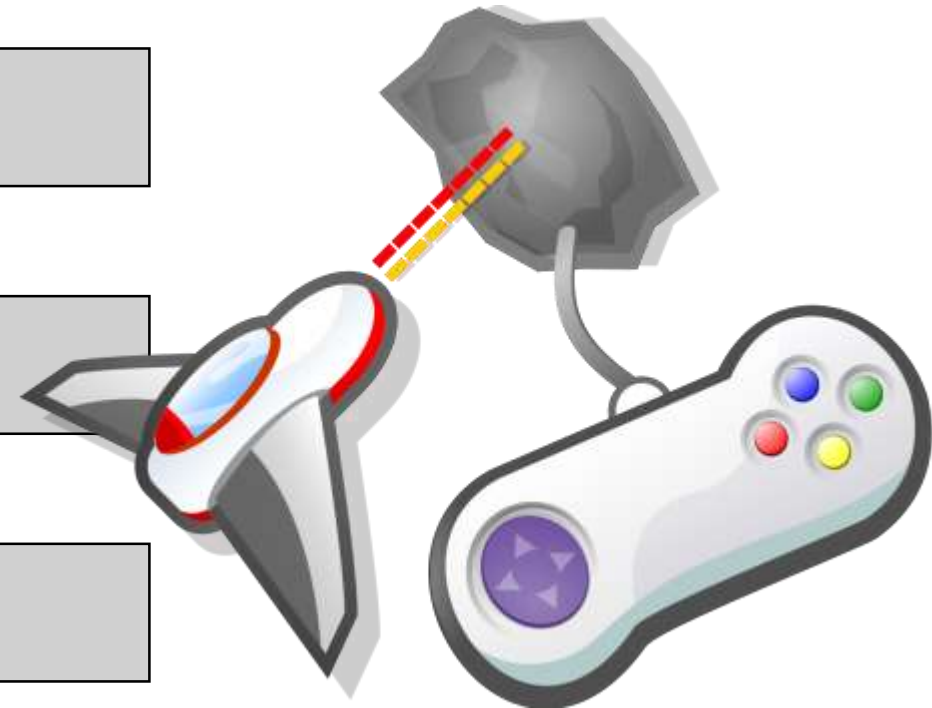
У таких проектах структура також тільки намічається й залишається відкритою до закінчення проекту.

Учасники беруть на себе певні ролі, обумовлені характером і змістом проекту.

Це можуть бути літературні персонажі або вигадані герої, які імітують соціальні або ділові відносини, що ускладнюються придуманими учасниками ситуаціями.

Результати таких проектів можуть намічатися на початку проекту, а можуть вимальовуватися лише наприкінці його.

Ступінь творчості тут дуже високий, але домінуючим видом діяльності все-таки є рольова гра, пригодницька.

Інформаційні проекти

Спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, на ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів.

Такі проекти потребують добре продуманої структури, можливості систематичної корекції у ході роботи над проектом.

Такі проекти можуть бути органічною частиною дослідницьких проектів, їхнім модулем.

Практико-орієнтовані проекти

Результат діяльності учасників чітко визначено з самого початку, він орієнтований на соціальні інтереси учасників (документ, програма, рекомендації, проект закону, словник).

Проект потребує складання сценарію всієї діяльності його учасників з визначенням функцій кожного з них.

Особливо важливими є хороша організація координаційної роботи у вигляді поетапних обговорень та презентація одержаних результатів і можливих засобів їх упровадження в практику.

**Конвенція про захист прав людини і
основоположних свобод**

відкрита для підписання 04.11.1950 р.
ратифікована Законом України №475/97-ВР від
17.07.1997р.

UNITED NATIONS

**Загальна Декларація Прав Людини прийнята
Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948 р.**

Декларація складається з **30 статей** які лягли в основу наступних міжнародних договорів, у регіональних документах по правах людини, національні конституції та інші закони.

Стаття 26: Кожна людина має право на освіту... Освіта повинна бути направлена на повний розвиток людської особистості і зростання поваги до прав людини і основних свобод...

Концепція екологічної освіти в Україні

затверджена рішенням колегії Міністерства освіти і науки України (рішення № 13/6-19 від 20.12.2001 р.)

Екологічна освіта, як цілісне культурологічне явище, що включає процеси навчання, виховання, розвитку особистості, повинна спрямовуватися на формування екологічної культури, як складової системи національного і громадського виховання всіх верств населення України (у тому числі через екологічне просвітництво за допомогою громадських екологічних організацій), екологізацію навчальних дисциплін та програм підготовки, а також на професійну екологічну підготовку через базову екологічну освіту.

Екологічна освіта = освіта для сталого розвитку ???

Освіта – це найважливіший інструмент забезпечення сталого розвитку.
Екологічна освіта – це просвітництво в галузі охорони довкілля.

Рівень екологічної культури сучасної людини не відповідає цілям сталого розвитку, тому виправити становище можна за умови розробки, впровадження і удосконалення освітніх програм.

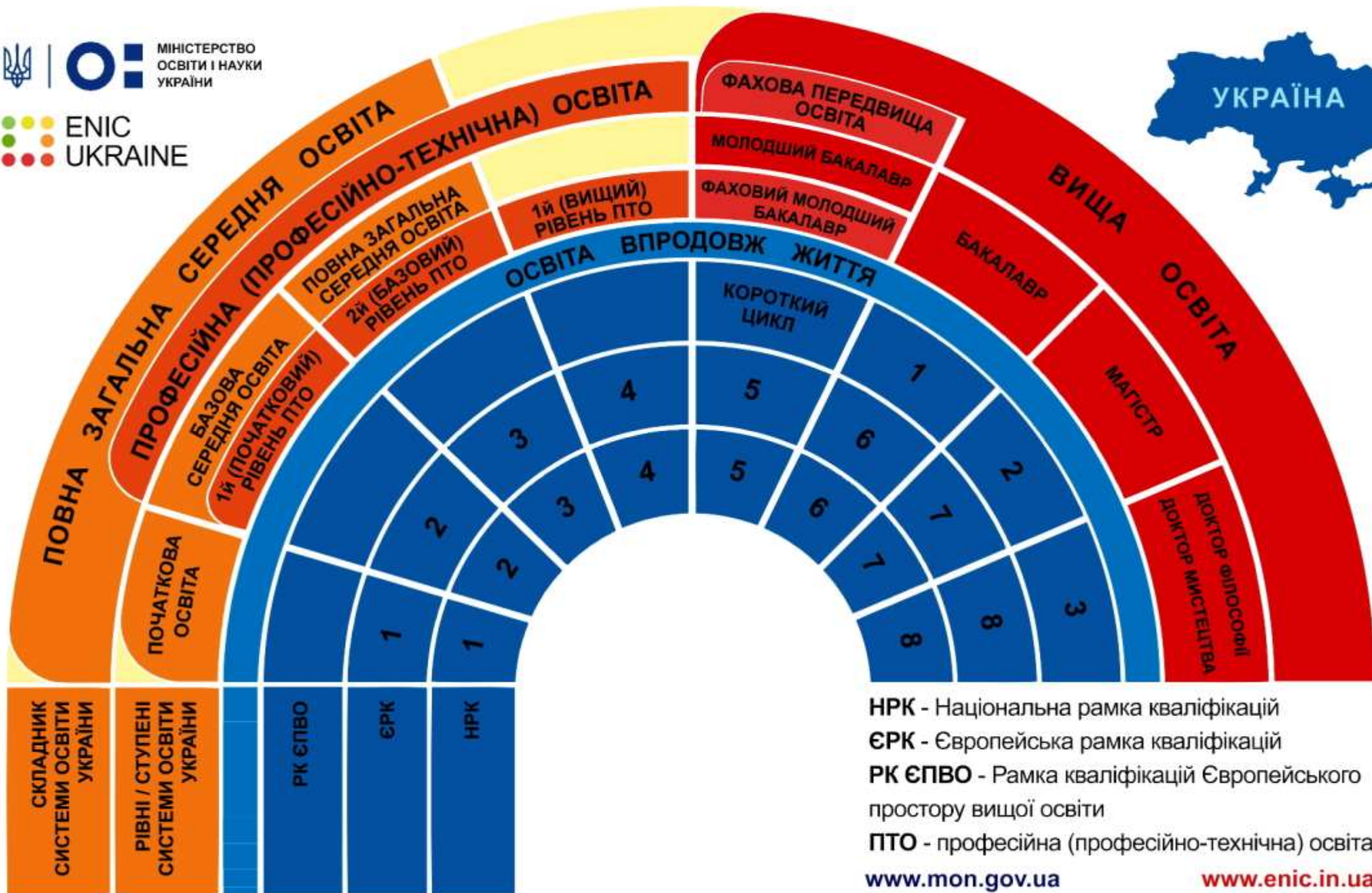
- ❑ Екологічна освіта вимагає окремої позиції у навчальних планах серед інших дисциплін. Її метою, в першу чергу, є формування загальної та професійної екологічної культури.
- ❑ Освіта для сталого розвитку забезпечує можливість людини до постійного навчання. Її метою є оволодіння навичками ідентифікації об'єктивних екологічних обмежень економічного розвитку і адаптації соціуму до цих обмежень.

Стаття 10.2 Рівні освіти

1. дошкільна освіта;
2. початкова освіта;
3. базова середня освіта;
4. профільна середня освіта;
5. перший (початковий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти;
6. другий (базовий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти;
7. третій (вищий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти;
8. фахова передвища освіта;
9. початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
10. перший (бакалаврський) рівень вищої освіти;
11. другий (магістерський) рівень вищої освіти;
12. третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти;
13. науковий рівень вищої освіти

Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №1556-VIII

НРК - Національна рамка кваліфікацій
 ЄРК - Європейська рамка кваліфікацій
 РК ЄПВО - Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти
 ПТО - професійна (професійно-технічна) освіта
www.mon.gov.ua
www.enic.in.ua

Рівні вищої освіти	Ступінь вищої освіти, документ про освіту (науковий ступінь)	Документ про попередню освіту, що надає доступ	Нормативний період (роки) і обсяг (кредити ЕКТС*) навчання	Академічні права	Національна рамка кваліфікацій	Цикли ЄПВО**
Науковий рівень (2-й науковий ступінь)	Доктор наук, диплом доктора наук	Диплом доктора філософії			9 рівень	
Освітньо-науковий (третій) рівень, 1-й науковий ступінь	Доктор філософії, диплом доктора філософії	диплом магістра	4 роки, освітня складова – 30–60 кредитів	Доступ до здобуття 2-го наукового ступеня	8 рівень	III цикл
Магістерський (другий) рівень	Магістр, диплом магістра	диплом бакалавра	освітньо-професійна програма – 90-120 кредитів	Доступ до здобуття 1-го науково ступеня	7 рівень	II цикл
			освітньо-наукова програма – 120 кредитів (дослідницька складова – не менше 30%)			
	Магістр медичного, фармацевтичного або ветеринарного спрямування	атестат про повну загальну середню освіту	300–360 кредитів (на основі повної загальної середньої освіти)			I-II цикли
Бакалаврський (перший) рівень	Бакалавр, диплом бакалавра	атестат про повну загальну середню освіту	180–240 кредитів	Доступ до програм підготовки магістрів	6 рівень	I цикл
		диплом молодшого бакалавра	обсяг може бути зменшений за рішенням ВНЗ			
Початковий рівень (короткий цикл)	Молодший бакалавр, диплом молодшого бакалавра	атестат про повну загальну середню освіту	90–120 кредитів	Доступ до програм підготовки бакалаврів	5 рівень	короткий цикл I циклу

Стаття 5. Рівні та ступені вищої освіти

2. Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного **ступеня вищої освіти:**

- 1) молодший бакалавр;
- 2) бакалавр;
- 3) магістр;
- 4) доктор філософії/доктор мистецтва;
- 5) доктор наук.

**Закон України
«Про вищу
освіту»**

від 04.07.2014 р.
№1556-VII

